

Utbildningsdepartementet

U2025/00740

2025-06-09

Till u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar: Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)

Stiftelsen Friends (nedan Friends) är en barnrättsorganisation som arbetar mot mobbning, kränkningar och diskriminering – i skolan, inom idrotten och i digitala miljöer. Friends har inte beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)* men arbetar dagligen mot kränkande behandling och vill därför lämna följande yttrande.

Övergripande synpunkter

Friends vill framhålla att utredningens ensidiga fokus på att minska lärarrollens administration gör att förslagen ibland sker på bekostnad av elevers rätt till en trygg och rättssäker skolgång.

Friends ifrågasätter att kränkande behandling och trakasserier har legat under denna utredning och inte under Bättre förutsättningar för trygghet och studiero i skolan (SOU 2025:8). Om kränkande behandling hade adresserats utifrån skolans trygghetsarbete istället för som en administrativ börda hade förslagen förmodligen sett annorlunda ut. Detta ställer nu höga krav på vidare hantering av frågan. I direktivet till och i betänkandet Bättre trygghet och studiero står att det ska råda nolltolerans mot kränkningar och mobbning i skolan, något denna utredning ifrågasätter. Om utredningen hade utgått från barnets bästa, i enlighet med barnkonventionen som svensk lag, hade elevers röster hörts genomgående och förslagen hade haft ett tydligare elevperspektiv.

Friends välkomnar samtidigt utredningens ansats att renodla läraruppdraget och att inte allt ansvar för utbildningen tillskrivs lärarna. I det trygghetsskapande arbetet krävs en hela-skolan-ansats och det är viktigt att skolan har tillräckliga förutsättningar för att alla professioner ska ha tid att utföra det arbete de är anställda för.

Friends ser en värdeförflyttning där barns sociala utveckling nedprioriteras, vilket ses bl.a. i förslaget om att den skriftliga individuella utvecklingsplanen (IUP) enbart ska innehålla information om kunskapsutveckling. Den sociala utvecklingen och elevers mående behöver följas och ligger till grund för elevers förmåga att inhämta kunskap. Friends ser med oro på att flera av statens offentliga utredningar under åren 2024/2025 fokuserar ensidigt på kunskapsöverföring samt att det finns en risk att elevhälsans uppdrag blir mer vårdinriktat och ges mindre förutsättningar att arbeta förebyggande.

Skolan behöver fokusera på barns sociala utveckling samt sitt kompensatoriska uppdrag i högre, inte lägre, utsträckning än vad som görs idag.

Sammanfattning av Friends ställningstaganden

Friends avstyrker följande förslag med kommentar:

- 7.4.1. Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras
- 7.4.2 Anmälnings-, utrednings-, och åtgärdsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad
- 7.4.3. Kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten

7.4 Förslag om att minska krav på dokumentation och tydliggöra personalens ansvar att agera

7.4.1. Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras

Utredningens förslag:

Personalens ansvar för att aktivt motverka kränkande behandling inom utbildningen enligt 1 kap. 5 § skollagen flyttas till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen. Bestämmelsen formuleras om i syfte att förtydliga att ansvaret innefattar att uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling. Utöver skolväsendet gäller den nya bestämmelsen även i annan verksamhet enligt skollagen.

Friends kommentar:

Friends avstyrker förslaget om att formuleringen i 1 kap. 5 § skollagen flyttas till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen. Formuleringen bör finnas kvar i lagens

inledande delar, för att understryka vikten av att alla aktivt ska motverka alla former av kränkande behandling.

7.4.2 Anmälningsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad

Utredningens förslag:

- Personalens anmälningsskyldighet ändras till en informationsskyldighet.
- Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för allvarlig eller upprepad kränkande behandling ska informera rektorn om detta.
- Personalens och rektorns skyldighet att anmäla trakasserier och sexuella trakasserier flyttas från skollagen till diskrimineringslagen, men ändras inte i sak.

Friends kommentar:

Friends avstyrker att personalens anmälningsskyldighet ändras till en informationsskyldighet, detta då utredningen inte tillräckligt har tydliggjort hur informationsskyldigheten ska fungera i praktiken. Friends delar utredarens bild av att lärare ibland väljer att inte se och ingripa då de inte upplever sig ha förutsättningar att dokumentera händelseförloppet (s. 364). Friends ser ett stort behov av förtydliganden kring rutiner och enhetlighet för dokumentation av kränkande behandling, men ser med oro på att förändringen från anmälan till information signalerar att barns rätt till en skolmiljö fri från kränkande behandling inte är lika prioriterad som t.ex. kunskapsöverföring.

Oavsett om det är en informations- eller anmälningsskyldighet behöver dokumentationen vara enhetlig. Friends ser positivt på en förenkling av dokumentationen, så att fokus fortsatt kan ligga på att ta varje kränkning i beaktande – istället för att vänta tills något uppfattas som en allvarlig och upprepad kränkning.

Friends avstyrker att informationsskyldigheten endast ska gälla vid allvarliga och upprepade kränkningar.

Tidigt ingripande är avgörande för att bryta negativa mönster. Att vänta tills beteendet är "upprepat och allvarligt" riskerar att normalisera eller förvärra utsattheten. Eleven behöver få vara med i tolkningen, särskilt eftersom de mer subtila kränkningarna (som exkludering) är svårare för personal att uppfatta, men ger upphov till lika omfattande konsekvenser hos barnet. (Joakim Strindberg, [Why do we even bully](#), 2021)

Utifrån både Friends och Skolinspektionens erfarenhet upplever skolpersonal själva att de saknar kunskap om kränkande behandling och kompetens att tolka och bedöma kränkningar. Att utredaren föreslår att endast upprepade och allvarliga kränkningar ska informeras om utan att lämna en definition om vad dessa innebär gör att skolpersonal lämnas kvar med just bedömningsproblematiken. Friends möter särskilt nyutexaminerade lärare i vår råd och stöd-verksamhet som upplever att de inte under sin utbildning fått tillräckligt med kunskap och kompetens för att hantera kränkningar och bygga ett positivt klassrumsklimat.

Friends i sitt arbete ser att barn och unga idag accepterar kränkningar i hög utsträckning. Det är normaliserat och en del av deras vardag. Ur Friends kartläggningar från 2024 finns många fritextsvar som beskriver detta:

” Jag blev kallad fet men jag tar inte emot det”

”En kompis slog mig på rumpan, men jag skiter i det”

”En elev kallade mig för bitch, någon gång har de kallat mig för hora etc. jag bryr mig inte, så länge de inte sprider rykten”

Friends avstyrker att informationsskyldighet ska gälla vid kränkande behandling och att anmälningsskyldighet ska gälla vid trakasserier. Elever måste ha samma skydd mot kränkande behandling som mot trakasserier och sexuella trakasserier. Skolpersonal behöver ett gemensamt förfarande att förhålla sig till.

Friends föreslår att dessa två regelverk ses över och samordnas samt att det därefter genomförs ett kunskapslyft för att både elever och skolpersonal ska känna till sina rättigheter och skyldigheter.

7.4.3. Kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten

Utredningens förslag:

Skyldigheten att informera, anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling gäller om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i verksamheten.

Friends kommentar: Att en elev på sin fritid utsätts för kränkande behandling av en annan elev på samma skola påverkar inte bara den utsatta elevens skolsituation utan skol- och klassrumsklimatet i sin helhet, det vill säga alla

elever. Friendsrapporten 2024 visar att de allra flesta som är utsatta för nätmobbning också är utsatta för kränkningar och mobbning i skolan.

Eftersom digitala kränkningar och kränkningar i skolan samspelar behöver de ses i ett helhetsperspektiv. En händelse under skoltid kan framstå som isolerad, om skolan inte utreder vad som hänt på fritiden. Det går därför inte att separera skolans ansvar för kränkande behandling såsom utredningen föreslår utan att det får negativa konsekvenser för trygghetsarbetet i skolan.

Ärendet har föredragits av Friends barnrättsjurist Lisen Bergquist samt Friends sakkunniga Åsa Gustafsson och Carolina Rindfors.

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Maja Frankel".

Maja Frankel
Generalsekreterare, Stiftelsen Friends